

Ναυπάκτου Ἱερόθεος: Ἡ Θεολογία τοῦ Σταυροῦ καί ἡ Θεολογία τῆς δόξας - (Theologia crucis-Theologia gloriae)

[Μητροπολιτικό Ἔργο / Ι.Μ. Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου](#)

Μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἐορτῆς τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ πρέπει νά δοῦμε τήν μεγάλη ἀξία τοῦ Τιμίου Σταυροῦ σέ σχέση μέ τήν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ.

- Του Μητροπολίτου Ναυπάκτου καί Ἀγίου Βλασίου Ἱεροθέου

Καί αὐτό διότι στήν Ὁρθόδοξη θεολογία συνδέονται στενά ὁ Σταυρός μέ τήν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ ἢ ὅπως λέγεται ἡ theologia crucis μέ τήν theologia gloriae καί δέν μποροῦν νά διασπαστοῦν. Δηλαδή δέν μπορεῖ νά ὑποστηριχθῆ ὅτι ὁ Σταυρός τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἕνα ἀπλό ἱστορικό γεγονός καί ἡ Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἕνα ἐσχατολογικό γεγονός, γιατί αὐτό εἶναι μεγάλο θεολογικό λάθος.

Παλαιότερα εἶχε ὑποστηριχθῆ ὅτι ἡ δυτική θεολογία στηρίζεται περισσότερο στόν Σταυρό μέ τήν θεωρία περί ἐξιλεώσεως τῆς θείας δικαιοσύνης μέ τήν σταυρική θυσία τοῦ Χριστοῦ, γι' αὐτό καί ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία εἶναι Ἐκκλησία τῆς Ἀναστάσεως.

Αὐτό δέν ἰσχύει θεολογικά ἀπό ὀρθοδόξου προοπτικῆς. Βεβαίως, ἡ σχολαστική θεολογία ἔχει ἀναπτύξει τήν θεωρία περί ἐξιλεώσεως τῆς θείας δικαιοσύνης στόν Σταυρό. Αὐτό ἔγινε κυρίως ἀπό τόν Ἄνσελμο Καντερβουρίας τόν 11ο αἰώνα, ὅπως τό ἀνέπτυξε διεξοδικά ὁ Καθηγητής Δημήτριος Τσελεγγίδης. Στό ἐξαιρετικό βιβλίο του μέ τίτλο «Ἡ ἱκανοποίηση τῆς θείας δικαιοσύνης κατά τόν Ἄνσελμο Καντερβουρίας» παρουσίασε τήν ὅλη προοπτική τῆς ἄποψης αὐτῆς.

Οἱ βάσεις τοῦ Ἄνσέλμου Καντερβουρίας, ὅπως ἀναπτύσσεται ἀπό τόν Καθηγητή Δημήτριο Τσελεγγίδη, εἶναι ὅτι ὁ Θεός ἀποτελεῖ τήν «ὑψίστη δικαιοσύνη», πού ταυτίζεται μέ τήν «ἀρχή τῆς τιμῆς τοῦ Θεοῦ», καί τά δύο αὐτά συνδέονται μέ τήν «τάξη τῆς δημιουργίας», ἀφοῦ ὁ Θεός ἔβαλε τάξη στήν δημιουργία, δέν μπορεῖ νά

κινηθῆ πέρα ἀπό αὐτήν. Ἐπί πλέον ἡ ἁμαρτία πού διαπράττει ὁ ἄνθρωπος θεωρεῖται «ὡς προσβολή τοῦ Θεοῦ καί ὡς ἀνατροπή τῆς τάξεως τῆς δημιουργίας». Ὅμως, ὁ Θεός «δέν μπορεῖ νά συγχωρήσῃ τόν ἁμαρτωλό ἄνθρωπο», γιατί τότε θά τραυματιζόταν ἡ δικαιοσύνη καί ἡ τιμὴ τοῦ Θεοῦ. Ὅποτε τίθεται τὸ ἐρώτημα: «Ἡ ἱκανοποίηση τοῦ Θεοῦ ἢ τιμωρία τοῦ ἀνθρώπου;». Ἔτσι, ἡ ἐνανθρώπηση τοῦ Θεοῦ θεωρεῖται ὡς ἱκανοποίηση τῆς θείας δικαιοσύνης καί ὁ σταυρικός θάνατος συνδέεται στενά μέ «τὴν ἀξιομισθία τοῦ Χριστοῦ», ἀφοῦ τόν μισθὸ πού ἔλαβε ὁ Χριστός ἀπὸ τόν Πατέρα, ἐπειδὴ ὁ Υἱὸς πού πέθανε στὸν Σταυρό, ὡς ἀναμάρτητος τόν προσφέρει στοὺς ἀνθρώπους.

Αὐτὴ ἡ θεωρία «περὶ τῆς ἱκανοποιήσεως τῆς θείας δικαιοσύνης» στὸν Σταυρό εἶναι ξένη προς τὴν ἀρχέγονη καί μεταγενέστερη παράδοση τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Καί ἂν σέ μερικά κείμενα ὑπάρχουν κάποιες φράσεις, ἔχουν διαφορετικὸ περιεχόμενο ἀπὸ τὴν δυτικὴ θεωρία περὶ ἐξιλεώσεως τῆς θείας δικαιοσύνης, ἡ ὁποία βασίστηκε σέ φεουδαλιστικὰ φραγκικὰ πρότυπα πού ἐπικράτησαν στὴν Δύση.

Στὴν ὀρθόδοξη θεολογία ὁ Χριστός ἐνηθρώπησε ἀπὸ ἀγάπη στὸν ἄνθρωπο, ὄχι γιὰ νά ἐξιλεώσῃ δῆθεν τὴν «τρωθεῖσα δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ», ἀλλὰ γιὰ νά νικήσῃ τὴν ἁμαρτία, τόν διάβολο καί τόν θάνατο καί νά δώσῃ στὸν ἄνθρωπο τόν ἑαυτό Του «ὡς φάρμακο ἀθανασίας» γιὰ νά θεραπευθῆ. Γι' αὐτὸ ὁ Χριστός προσέλαβε ὀλόκληρη τὴν ἀνθρώπινη φύση γιὰ νά θεραπεύσῃ τόν ἄνθρωπο, διότι «τὸ ἀπρόσληπτον καί ἀθεράπευτον», κατὰ τόν ἅγιο Γρηγόριο τὸν Θεολόγο. Ἡ ἐνανθρώπηση δέν ἔγινε γιὰ νά «θεραπευθῆ ὁ Θεός», ὡσάν νά «πληγώνεται» Αὐτός γιὰ τὴν ἁμαρτία τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ γιὰ νά θεραπεύσῃ τόν ἄνθρωπο, ἥτοι νά καθάρισῃ τὸ κατ' εἰκόνα καί νά τόν ὀδηγήσῃ στό καθ' ὁμοίωση.

Γι' αὐτὸ στὴν ὀρθόδοξη θεολογία συνδέεται στενά τὸ μυστήριον τοῦ Σταυροῦ μέ τὸ μυστήριον τῆς Ἀναστάσεως καί τὸ μυστήριον τῆς Πεντηκοστῆς, δηλαδή ὁ Σταυρός εἶναι καί ἡ δόξα τοῦ Χριστοῦ, κατὰ τόν λόγο Του «νῦν ἐδοξάσθη ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, καί ὁ Θεός ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ» (Ἰω. ιγ', 31). Ἔτσι, ἡ θεολογία τοῦ Σταυροῦ (theologia crucis) συνδέεται στενά μέ τὸ μυστήριον τῆς δόξας (theologia gloriae).

Αὐτὸ φαίνεται σέ ὅλη τὴν ἐκκλησιαστικὴ ζωὴ, ἀφοῦ ἡ ἄρση τοῦ Σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ μέ τὴν ἄσκηση, τὴν κάθαρση τοῦ νοῦ, συνδέεται μέ τὴν ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ, μέ τόν φωτισμὸ τοῦ νοῦ καί τὴν θέωση. Ἡ πατερικὴ θεολογία καί ἡ ὑμνογραφία τῆς Ἐκκλησίας εἶναι γεμάτη ἀπὸ αὐτὴν τὴν ὀλοκληρωμένη θεολογία.

Ἀντίθετα μέ αὐτά, πρὶν χρόνια ἄρχισαν νά ἐπηρεάζονται καί μερικοὶ ὀρθόδοξοι θεολόγοι ἀπὸ δυτικὲς ἐπιδράσεις καί διαspoῦν τὸ μυστήριον τοῦ Σταυροῦ ἀπὸ τὸ

μυστήριο τῆς δόξας. Μάλιστα υπάρχουν μερικοί πού τονίζουν τά ἐσχατολογικά στοιχεῖα πού ἐκφράζει ἡ Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ ἔναντι τοῦ Σταυροῦ πού τόν συνδέουν μέ τήν ἱστορία.

Εἶναι σημαντικό νά δῆ κανεῖς τό τί ἔλεγαν καί ἔγραφαν γιά τόν Σταυρό καί τήν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ τρεῖς σύγχρονοι θεολόγοι, ἤτοι ὁ π. Γεώργιος Φλωρόφσκυ, ὁ π. Ἰωάννης Ρωμανίδης καί ὁ Μητροπολίτης Περγάμου Ἰωάννης. Διαβάζοντας τίς σκέψεις τους διακρίνει κανεῖς τήν διαφορά τῆς ὀρθοδόξου θεολογίας καί τῆς ὀρθοδόξου ἀσκητικῆς ἀπό τόν θεολογικό στοχασμό.

Ὁ π. Γεώργιος Φλωρόφσκυ συνδέει τήν θεολογία τῆς δόξας μέ τήν θεολογία τοῦ Σταυροῦ, δηλαδή ὁ σταυρός εἶναι τό σημεῖο τῆς δόξας. Ὁ Χριστός ὡς ἄνθρωπος πέθανε στόν Σταυρό κατέβηκε στήν ἄβυσσο τοῦ θανάτου καί ὁ θάνατος καταλύθηκε μέ τίς ἀστραπές τῆς δόξας Του. Αὐτή εἶναι ἡ θεολογία τῆς ἡμέρας τοῦ Πάσχα μέ τόν ὕμνον «Χριστός ἀνέστη ἐκ νεκρῶν θανάτῳ θάνατον πατήσας».

Τό μυστήριο τοῦ σταυροῦ δέν πρέπει νά ἐρμηνεύται οὔτε μέσα ἀπό τίς ἀπόψεις τοῦ δοκητισμοῦ, ὅτι φαινομενικά σαρκώθηκε ὁ Χριστός, οὔτε κατά τρόπο κενωτικό, ὅτι ἄδειασε ὁ Χριστός ἀπό τήν θεότητά Του στόν Σταυρό. Καί στίς δύο περιπτώσεις καταλύεται ἡ θεολογία τῆς Δ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ὅτι στόν Χριστό ἐνώθησαν οἱ δύο φύσεις «ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀδιαιρέτως, ἀχωρίστως».

Μέσα στό δόγμα τῆς Χαλκηδόνας κατανοεῖται τό βάπτισμα τῶν Χριστιανῶν ὡς σταύρωση, ταφή καί ἀνάσταση τοῦ ἀνθρώπου. Ὅποιος δέν κατανοεῖ τό μυστήριο τοῦ Σταυροῦ, δέν κατανοεῖ τό μυστήριο τοῦ προσώπου τοῦ Χριστοῦ.

Ὁ π. Ἰωάννης Ρωμανίδης ἀκολουθεῖ τήν διδασκαλία τοῦ π. Γεωργίου Φλωρόφσκυ, ἀλλά τό ἐπεκτείνει μέσα στήν μυστηριακή καί ἀσκητική-ἡσυχαστική παράδοση τῆς Ἐκκλησίας. Τό μυστήριο τοῦ Σταυροῦ ἐνώνεται μέ τό μυστήριο τῆς Ἀνάστασης καί τῆς δόξας τοῦ Χριστοῦ, τό ὁποῖο συνιστᾷ τήν καταλλαγή τοῦ ἀνθρώπου μέ τόν Θεό, καί τόν κάνει φίλο τοῦ Θεοῦ.

Στό μυστήριο τοῦ προσώπου τοῦ Χριστοῦ ὑπάρχει ἀντίδοση τῶν ιδιωμάτων τῶν δύο φύσεων, θείας καί ἀνθρώπινης, καί ὁ φίλος τοῦ Χριστοῦ τό βιώνει διά τῆς καθάρσεως, τοῦ φωτισμοῦ καί τῆς θεώσεως, ὅταν ὁ πιστός μέ τήν δύναμη τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ ἀπελευθερώνεται ἀπό τήν δουλεία τοῦ διαβόλου καί τῆς ἁμαρτίας, καί μεταμορφώνει τήν φιλαυτία σέ φιλοθεῖα καί φιλανθρωπία.

Αὐτό φαίνεται στήν Παλαιά Διαθήκη, κυρίως στήν Καινή Διαθήκη καί στήν ζωή τῶν θεουμένων πέραν του τάφου.

Ὁ καρπός τῆς θεώσεως πού συνδέει τήν ἀγάπη μέ τήν ἀλήθεια δέν εἶναι προίον

έπιστημονικῆς, στοχαστικῆς καί διαλεκτικῆς εὐφυΐας, ἀλλά ἀποτέλεσμα τῆς μεθέξεως τοῦ μυστηρίου τοῦ Σταυροῦ καί τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ.

Ὁ Μητροπολίτης Περγάμου Ἰωάννης ἀπομακρύνεται καί ἀπό αὐτήν τήν διδασκαλία τοῦ π. Γεωργίου Φλωρόφσκυ καί ἀπό ὅλη τήν Ὁρθόδοξη Παράδοση, ὅπως ἐκφράζεται ἀπό τούς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας καί διασπᾷ τήν θεολογία τοῦ Σταυροῦ ἀπό τήν θεολογία τῆς δόξας. Κρίνει βέβαια τήν δυτική θεολογία πού στηρίζεται μόνον στόν Σταυρό τοῦ Χριστοῦ, ἀλλά ὑποβιβάζει τό μυστήριό τοῦ Σταυροῦ σέ σχέση μέ τήν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ καί τήν ἐσχατολογία, ὅταν κάνει λόγο γιά τήν «ὑπέρβαση τοῦ Σταυροῦ» καί τήν «ὑπέρβαση τοῦ Γολγοθᾶ».

Αὐτό σημαίνει ὅτι δέν κατανοεῖ τό μυστήριό τοῦ Σταυροῦ μέσα ἀπό τό Χριστολογικό δόγμα, ὅπως τό ἐξέφρασε ἡ Δ΄ Οἰκουμενική Σύνοδος καί στοχάζεται πάνω σέ αὐτό τό μέγα μυστήριό, ὑποτιμώντας τόν Σταυρό τοῦ Χριστοῦ ἔναντι τῆς Ἀναστάσεώς Του καί τῆς ἐσχατολογίας!!

Ὅποιος δέν ἔχει καταλάβει τό μυστήριό τοῦ Χριστοῦ, στόν Ὅποιον ἔχουν ἔνωθῆ ἡ θεία καί ἡ ἀνθρώπινη φύση «ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀδιαιρέτως, ἀχωρίστως», ὅποιος δέν ἔχει καταλάβει τό τί σημαίνει «ἄρση τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ» ἀπό τούς Χριστιανούς καί τί σημαίνει ὀρθόδοξη ἀσκητική, ὅπως τήν ἐρμηνεύει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς καί οἱ Φιλοκαλικοί Πατέρες, δέν μπορεῖ νά καταλάβῃ τήν θεολογία τοῦ Σταυροῦ καί τήν θεολογία τῆς δόξας. Ἔτσι, αὐτός εἶναι ἄγευστος τῆς ὀρθοδόξου θεολογίας, ἡ ὁποία διαφοροποιεῖται τόσο ἀπό τήν σχολαστική-προτεσταντική θεολογία, ὅσο καί ἀπό τήν ρωσική θεολογία.

[Διαβάστε τά κείμενα τῶν τριῶν θεολόγων, τοῦ π. Γεωργίου Φλωρόφσκυ, τοῦ π. Ἰωάννου Ρωμανίδη καί τοῦ Περγάμου Ἰωάννου Ζηζιούλα](#)